وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار

ژمارە : (٣٥٣٤) لە ٢٠١٨/٥/٢٧

پاڵپشت بە ماددەی (١٨) لە یاسای ڕێگری لە زیادەڕۆیی و لابردنی لەسەر زەوی و زار و موڵکی دەوڵەت ژمارە (٣) ی ساڵی (٢٠١٨) و بە مەبەستی ئاسانکاری جێ بەجێ کردنی ئەم یاسایە و دیاریکردنی ڕۆڵ و ئەرکەکانی لیژنەکان و بەرپرسیارێتی ئەو دەزگایانەی هەڵدەستن بە دیاریکردنی زیادەڕۆیی و لابردنی زیادەرۆیەکان ئەم ڕێنماییەمان دەرکرد :

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٨

ڕێنمایی تایبەت بە جێبەجێ کردنی یاسای ڕێگری لە زیادەڕۆیی و لابردنی لەسەر زەوی و زار و موڵکی دەوڵەت ژمارە (٣) ی ساڵی (٢٠١٨)

ماددەی یەکەم:- پێناسەکان :

مەبەست لەم دەستەواژە و ووشانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆمەبەستەکانی ئەم ڕێنماییە :

یەکەم : لایەنەکانی پەیوەندیدار : وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان ، وەزارەتی ناوخۆ ، وەزارەتی داد ، وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی ، وەزارەتی دارایی و ئابووری وە هەر وەزارەتێك یان دەستە یان فەرمانگەیەکی حکومی کە زیادەڕۆیی کرابێتە سەر موڵکەکەی .

دووەم : فەرمانگەی پەیوەندیدار : فەرمانگەی حکومی بەستراو بە یەك لە وەزارەتەکان یان لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت کە زیادە ڕۆیی کرابێتە سەر مولکەکەی ٠

سێیەم : یاسا : یاسای ڕێگری لە زیادەڕۆیی و لابردنی لەسەر زەوی و زار و موڵکی دەوڵەت ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠١٨) .

چوارەم : چاودێر : کارمەندی کاتی و بەردەوامی شارەوانی کە چاودێری زیادەڕۆیی دەکەن ، هەروەها چاودێری فەرمانگە پەیوەندیدارەکانی دیکە کە زیادەڕۆیی لەسەر موڵکەکانیان کراوە بۆ ئەم مەبەستە بە فەرمانێك لەلایەن فەرمانگەکانیانەوە دەست نیشان دەکرێن .

ماددەی دووەم :

یەکەم : ئەم ڕێکارانەی خوارەوە لەلایەن سەرۆکی یەکەی کارگێڕی و سەرۆکی شارەوانی و سەرۆکی فەرمانگەی پەیوەندیدار دەگیرێتە بەر بە مەبەستی چاودێری کردن و ڕێگری و لابردنی زیادەڕۆیی :

١- لە هەر یەکەیەکی کارگێڕی ، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی پێویستە لیژنە پێکبهێنێت بۆ ناوچەکانی ناو سنووری نەخشەی بنەڕەتی شارەوانی و دەرەوەی سنووری نەخشەی بنەڕەتی ، ژمارەی لیژنەکان بەپێی پێویستی ناوچەکان دیاری دەکرێت .

٢- هەر لیژنەیەك ئەندازیارێکی شارستانی یان ئەندازیاری کشتوکاڵی سەرۆکایەتی دەکات و لە کاتی پێویستدا دەتوانرێت فەرمانبەری شارەزا جگە لەو دوو پسپۆڕی یە دابنرێت بۆ سەرۆکایەتی لیژنەکە .

٣- ئەندامانی لیژنە پێویستە ڕووپێو و یاسایی و چاودێر لەخۆ بگرێت بە شێوەیەك ژمارەی چاودێرەکان لە لیژنەکاندا بگونجێت لەگەڵ ڕووبەری ئەو ناوچەیەی کە چاودێری دەکەن .

٤- چاودێرەکان دەسەڵات پێدراون بەهۆشداری کردنەوەی زیادەڕۆکار پاش ڕوودانی زیادە ڕۆیی بەپێی مادده (٥) بڕگەی یەکەم و دووەم لە یاسای ژمارە (٣) ی ساڵی (٢٠١٨) .

٥- سەرۆکی لیژنە ئاگاداری سەرۆکی شارەوانی یان سەرۆکی فەرمانگەی پەیوەندیدار دەکاتەوە کە خاوەنی ئەو زەوی و زارانەیە کە زیادەڕەوی کراوەتە سەر ، ئەوانیش ئاگاداری سەرۆکی یەکەی کارگێڕی دەکەنەوە لە هەمان ڕۆژدا بە نوسراوی فەرمی و وێنە دەدرێتە داواکاری گشتی .

٦- پێویستە لەسەر سەرۆکی یەکەی کارگێڕی لە ماوەی (٤٨) کاتژمێر لە بەرواری تەواو بوونی ماوەی هۆشداری ئاماژە پێکراو لە ماددەی (٥) لەیاسا فەرمانی لابردنی زیادەڕۆیەکە دەربکات بە هەماهەنگی لەگەڵ شارەوانی و فەرمانگەی پەیوەندیدار و دابین کردنی پارێزراون بۆ لیژنەکان ئەگەر زیادەڕۆکار بەپێی بڕگەی یەکەم و دووەم ی ماددەی (٥) زیادەڕۆکەی لانەبرد .

دووەم : لە سنووری نەخشەی بنەڕەتی شار و شارۆچکەکان ، شارەوانی بەرپرسیارە لە چاودێری کردنی زەوی وزار و موڵکی دەوڵەت لە ڕێی چاودێرەکانی شارەوانییەوە کە ئەندامن لە لیژنەکاندا .

سێیەم : لە دەرەوەی سنووری شار و شاروچکەکان فەرمانگە پەیوەندیدارەکان بە تایبەتی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان بەرپرسیارن لە چاودێری کردنی زەوی و زار و موڵکی دەوڵەت لە ڕێی چاودێرەوە کە دەست نیشانیان دەکات بە شێوەیەکی فەرمی لە فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەت یان چاودێری کاتی .

ماددەی سێ یەم :

هێزەکانی ناوخۆ فەرمانەکانی سەرۆکی یەکە کارگێڕیەکان جێ بەجێ دەکەن و لە کاتی پێویستدا گشت هێزە فەرمیەکان هاوکاریان دەبن بۆ لابردنی زێدەرۆیی وە هەر کەسێك بەرهەڵستی بکات بە هەر شێوازێك بێت بۆ ئەو فەرمانبەرانەی بەرپرسن لە جێ بەجێ کردنی ئەرکەکانیان بۆ ڕێگری و لابردنی زێدەڕۆییەکان ڕێکاری یاساییان بەرامبەر ئەنجام دەدرێت بە پێی مادده (٢٢٩ و ٢٣٠) لە یاسای سزای عێراقی ژمارە (١١١) ی ساڵی (١٩٦٩) ی هەموارکراو .

ماددەی چوارەم :

یەکەم : سەرۆکی شارەوانی پەیوەندیدار پێویستیەکانی چاودێری کردن و ڕێگری کردن و لابردنی زیادەرۆیی دابین دەکات لە ئامێر و ئۆتۆمبێل و کەرەستەی پێویست ئەگەر زیادەڕەویەکە لە ناو سنووری شارەوانی دا بوو.

دووەم : ئەگەر زیادە ڕۆییەکە لە دەرەوەی سنووری شارەوانی بوو ، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی پێویستە هەماهەنگی دروست بکات لە نێوان نزیکترین شارەوانی و فەرمانگەی پەیوەندیدار ، هەروەها بۆی هەیە فەرمان بکات بۆ بەکارهێنانی هەر ئامێرێکی پێویست کە سەر بە فەرمانگەکانی تری حکومەتە لە ناوچەکەدا بۆ جێ بەجێ کردنی ئەرکەکانی و لە کاتی پێویستدا سەرۆکی یەکەی کارگێری دەتوانێت ئامێری پێویست بەکرێ بگرێت بەدەر لە ڕێنماییەکان بۆ ماوەیەك لە (٤٨) کاتژمێر زیاتر نەبێت کە دەتوانرێ درێژ بکرێتەوە بۆ هەمان ماوە بۆ جێ بەجێکردنی ئەرکی لیژنەکان کە لەم یاسایەدا هاتووە لەسەر داهاتی شارەوانی .

ماددەی پێنجەم :

نابێت خزمەتگوزارییەکانی (ئاو ، ئاوەڕۆ ، کارەبا ، شەقام ، ئینتەرنێت) یان هەر خزمەتگوزاریەکی دیکە بگەیەندرێتە ئەو زەوی و زارانەی زیادەڕۆییەکەی لەسەر دەکرێت ، بە پێچەوانەوە حوکمەکانی ماددە (١٣) لە یاسا لەسەر سەرپێچی کارجێ بەجێ دەکرێت .

ماددەی شەشەم :

یەکەم : هەر ئامێر و ئۆتۆمبێلێك بەکار بهێنرێت بۆ ئەنجامدانی زیادەرەوی یان کار ئاسانی بۆ ئەنجامدانی ، دەستیان بەسەردا دەگیرێت ٠

دووەم :ڕێکاری سزایی ئەنجام دەدرێ بەرامبەر زیادە ڕۆکار و شوفێر و خاوەن ئامێر و کەل و پەلەکانی بەکار هاتوو لە زیادە ڕۆیی کە وەکو بەشدار بوو لەزیادە ڕۆییەکە هەژمار دەکرێ .

ماددەی حەوتەم :

گشت نوسراوەکانی پەیوەندیدار بە زیادەرۆیی لەسەر زەوی و زار و موڵکی دەوڵەت پێویستە پۆلینی نوسراوی بەپەلەی بدرێتێ و وێنەی بدرێت بە داواکاری گشتی و سەرۆکی یەکەی کارگێڕی .

ماددەی هەشتەم :

پێویستە زیادەڕۆکار لەو زیادەڕۆییانەی کە پێش بەرکاربوونی یاسا کراون ، لە ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە بەرواری کارپێکردن بەم یاسایە ٠

یەکەم : ئاگاداری شارەوانی پەیوەندیدار بکات لە شوێن و شێوە و رووبەر و پێکهاتەی زیادەڕۆییەکە ئەگەر لە سنووری شارەوانی بوو .

دووەم : ئاگاداری سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بکات لە شوێن و شێوە و رووبەر و پێکهاتەی زیادەڕۆییەکە ئەگەر لە دەرەوەی سنووری شارەوانی بوو .

سێیەم : پێویستە سەرۆکی شارەوانی و سەرۆکی یەکە کارگێڕییەکان تۆماری ئەو زانیاری و هەواڵانە بکەن لە تۆمارگەی فەرمی بەشی زیادەڕەوی و لیژنەی پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان پێك بهێنن بۆ جێگیرکردنی جۆر و شێوە و رووبەر و پێکهاتەی زیادەرۆییەکە لە کۆنووسی تایبەتدا ٠

چوارەم : حوكمەكانی یاسای سەرەوە بەسەر ئەو زیادەڕۆییانە جێ بەجێ دەكرێت كە ئاگاداری شارەوانی و یەكەی كارگێڕی لێنەكراوە بەپێی برگەكانی (١ و ٢) ی ئەم مادەیە و ئەو زیادەڕۆییانەش كە لە برگەی (دووەم) لە ماددەی (٤) ی یاساكەدا هاتووە .

ماددەی نۆیەم :

هەر زیادەڕۆییەك كرابێتە سەر شەقام و گۆرەپان و سەوزایی و باخچەكان و زەوی خزمەتگوزاری و شوستە و شەقامەكان ، پێویستە ئاگادار بكرێنەوە بۆ لابردنیان بەپێی ڕێكارەكانی ماددەی (٥) ی ئەم یاسایە .

ماددەی دەیەم :

لە ناوەندی هەر پارێزگایەك دادگایەك پێكدەهێنرێت و لە قەزاكانیش دادوەرێك دەست نیشان دەكرێت بۆ تێڕوانینی زیادەڕۆییەكان و ئەو دۆسیانەی پەیوەستن بە زیادەڕۆیی و دۆسیەی بەپەلە ئەژمار دەكرێت .

ماددەی یانزدەهەم :

كار بە هیچ ڕێنماییەك ناكرێت هاودژ بێت لەگەڵ ئەم ڕێنماییە ٠

ماددەی دوانزەهەم :

ئەم ڕێنماییە جێ بەجێ دەكرێت لە ڕۆژی بلاوكردنەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی كوردستان) ٠

نەورۆز مولود محمد امین

وەزیری شارەوانی و گەشت و گوزار